

15° ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Διδακτική Ενότητα 15

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, *Ηθικά Νικομάχεια*, Β 6.10-13·16, 1106b18-28· 1106b36-1107a6

Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὄλως ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρωθεν οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ ἕνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἔστι τῆς ἀρετῆς. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστίν, ἐν οἷς ἢ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἢ ἔλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις ἄρα ἐστὶν ἢ ἀρετῆ, στοχαστικὴ γὰρ οὖσα τοῦ μέσου. [...]

Ἔστιν ἄρα ἢ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὖσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ καθ' ἔλλειψιν· καὶ ἐτι τῶν τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἐν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὕρισκειν καὶ αἰρεῖσθαι.

A. Να εντοπίσετε τους ὅρους του κειμένου στους οποίους αναφέρονται οι λέξεις: ἀμφοτέρωθεν (2^{ος} στίχος), ὅπερ (3^{ος} στίχος), ἐν οἷς (5^{ος} στίχος), ταῦτα (6^{ος} στίχος), ᾧ (9^{ος} στίχος).

10 μονάδες

B1. τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ ἕνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἔστι τῆς ἀρετῆς: να σχολιάσετε το περιεχόμενο του χωρίου κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά α) στη χρήση του ρήματος δεῖ και β) στο εκφραστικό σχῆμα που δημιουργεῖ η διατύπωση μέσον τε καὶ ἄριστον.

10 μονάδες

B2. Ποιος εἶναι ο τελικός ὀρισμός της ἀρετῆς που δίνει ο φιλόσοφος; Να αναλύσετε την ἔννοια γένους (προσεχές γένος) και την εἰδοποιό διαφορά του ὄρου.

10 μονάδες

Γ. ἢ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἢ ἔλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται: Στη δοθείσα πρόταση α) να εντοπίσετε τρία ἀντιθετικά ζεύγη λέξεων β) να εξετάσετε κατὰ πόσο τα ρήματα (στο πρώτο πρόσωπο της ενεργητικῆς φωνῆς) διατηροῦν την ἴδια σημασία στα νέα ελληνικά.

10 μονάδες

Δ. Να γράψετε δίπλα στο γράμμα καθεμιάς από τις προτάσεις της Στήλης Α, τον αριθμό της σωστής πρότασης της Στήλης Β.

Στήλη Α	Στήλη Β
Α. Ο Αριστοτέλης αποφάσισε να σπουδάσει στην Ακαδημία	1. γιατί τον είχε εγγράψει ο πατέρας του πριν πεθάνει
	2. γιατί είχε μαγευτεί από τα πλατωνικά έργα
	3. γιατί γνώριζε προσωπικά τον Πλάτωνα
Β. Ο Αριστοτέλης ασκούσε δριμυία κριτική	1. στον Ηρακλείδη
	2. στον Ξενοκράτη
	3. και στους δύο
Γ. Ποιο έργο δεν έγραψε ο Αριστοτέλης κατά τη δεύτερη παραμονή του στην Αθήνα	1. τα <i>Ηθικά Νικομάχεια</i>
	2. την <i>Ποιητική</i>
	3. το <i>Περί ζώων γενέσεως</i>
Δ. Ο Αριστοτέλης κατηγορήθηκε από τους Αθηναίους γιατί	1. έγραψε έναν παιάνα για τον Ερμία
	2. έγραψε μια ελεγεία για τον Ερμία
	3. έγραψε μια ελεγεία για τον Φίλιππο
Ε. Το επιθυμητικό μέρος της ψυχής σύμφωνα με τη διάκριση του Αριστοτέλη	1. σχετίζεται με τις διανοητικές αρετές του ανθρώπου
	2. δεν έχει σχέση με το λογικό του
	3. σχετίζεται με τις ηθικές αρετές του ανθρώπου

10 μονάδες

Ε. Να σχολιάσετε το ύφος του Αριστοτέλη λαμβάνοντας υπόψη σας το ακόλουθο κείμενο και αξιοποιώντας το Κείμενο Αναφοράς και τις γνώσεις σας για τον βίο του φιλοσόφου.

Γράφει ο *In. Düring* για το ύφος του Αριστοτέλη: «Στα καλύτερα έργα του ο Αριστοτέλης γράφει έναν σαφή επιστημονικό πεζό λόγο που, παρόλη τη λιτή αντικειμενικότητά του, διατηρεί, σχεδόν σε κάθε φράση έναν τόνο καθαρά προσωπικό. Θαυμάζουμε τη σφιχτοδεμένη συντομία και τη συχνά αμετάφραστη ακριβολογία της έκφρασής του, τη μεγάλη ποικιλία των λεκτικών μέσων με τα οποία ντύνει τις προτάσεις και τους ισχυρισμούς του δίνοντάς τους μια μορφή αντίστοιχη προς το περιεχόμενό τους, και καταλαβαίνουμε τότε γιατί επαίνεσαν τη δύναμη που είχε ο λόγος του να πείθει. Δεν είναι υπερβολή να υποστηρίξουμε ότι ο Αριστοτέλης είναι ο δημιουργός του επιστημονικού πεζού λόγου και του επιστημονικού τρόπου έκθεσης. Η ξηρότητα του ύφους του, για την οποία τόσος λόγος έγινε, ήταν ασφαλώς συνειδητή επιλογή. Ο Αριστοτέλης είχε τη γνώμη ότι μια γλώσσα γεμάτη από στολίδια δεν ταιριάζει στην επιστημονική επιχειρηματολογία. Για τον ερευνητή που ψάχνει να βρει την αλήθεια η ψυχρή αντικειμενικότητα είναι πιο ταιριαστή. Αυτός είναι ο λόγος που αποφεύγει τις ασυνήθιστες και ποιητικές λέξεις. [...] Ο Πλάτων μας ανεβάζει στους «λειμώνας¹ της αληθείας» με στόχο τη θέαση των ιδεών και για να φέρουμε από εκεί την αλήθεια εδώ κάτω. Εντελώς αντίθετα ο Αριστοτέλης πίστευε πως τους ανθρώπου που θέλουμε να τους πείσουμε για κάτι έχουμε υποχρέωση να τους συναντήσουμε στο πεδίο των αναγνωρίσιμων από όλους αληθειών».

Απόσπασμα από κείμενο από Κ.Ε.Ε.

10 μονάδες